

Šećerna bolest

Hrvatski model – jučer-danas-sutra

Željko Metelko, Tamara Poljičanin

Sveučilišna klinika Vuk Vrhovac, Zagreb, Republika Hrvatska

Ključne riječi: javno zdravstvo, zdravstvena zaštita, šećerna bolest

Maksimalna moguća zaštita svih osoba sa šećernom bolešću u Republici Hrvatskoj bez obzira na prebivalište, socijalni status ili edukaciju u okviru dostupnih izvora dugogodišnja je težnja hrvatske dijabetološke zajednice a njen zajednički nazivnik zasigurno je Hrvatski model, prepoznat u široj medicinskoj zajednici kako kod nas tako i u svijetu.

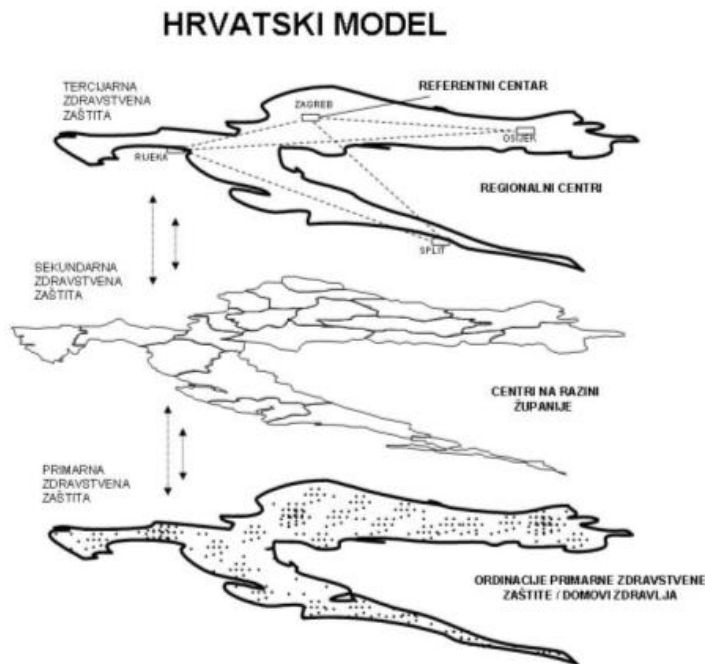
Hrvatski model zdravstvene zaštite osoba sa šećernom bolešću organiziran je i po prvi put zakonski potvrđen još 1972. godine dok ga Svjetska zdravstvena organizacija prihvaća u okviru sastanka St. Vincent deklaracije 1992. godine.

Hrvatski model je model trodimenzionalne mreže funkcionalno povezanih organizacija koja omogućuje optimalno provođenje aktivnosti primarne, sekundarne i tercijarne prevencije i skrbi. On podržava funkcionalnu mrežu zdravstvenih ustanova u zaštiti osoba sa šećernom bolešću u sprezi sa Savezom udruga osoba sa šećernom bolešću Republike Hrvatske i Hrvatskim farmaceutskim društvom. Osnova modela je povezivanje svih dijelova zdravstvene službe koja sudjeluje u skrbi o šećernoj bolesti s težištem na sveobuhvatnosti pristupa koja neizostavno uključuje promociju zdravlja i prevenciju bolesti. Oblik zdravstvene zaštite bolesnika sa šećernom bolešću - "Hrvatski model" sastoji se od kontinuirano otvorenih komunikacijskih kanala sa četiri osnovne razine zdravstvene zaštite. Osim opće komunikacije kanali omogućuju kontinuirano prenošenje znanja od specijalizirane prema općoj zdravstvenoj zaštiti, ali i evaluaciju nepotrebno upućenih bolesnika na liječenje u Sveučilišnu kliniku Vuk Vrhovac.

Osnova cijelog modela su timovi primarne zdravstvene zaštite čiji rad usklađuje odgovarajući centar u pojedinoj županiji – županijski centar za šećernu bolest. Županijski centar pored rada timova primarne zdravstvene zaštite objedinjuje i rad drugih centara u županiji ako postoje i pruža sekundarnu razinu zdravstvene zaštite u okviru tima internista i medicinske sestre dodatno educiranih u području šećerne bolesti (dijabetološki tim). Na razini cijele države organizirana su četiri regionalna centra koji obuhvaćaju rad županijskih centara i pružaju tercijarnu razinu zdravstvene zaštite u okviru dijabetološkog tima ojačanog suradnjom s drugim specijalistima u ustanovi, dodatno educiranih u području problematike šećerne bolesti. Konačno cijela struktura objedinjena je radom Referentnog centra za dijabetes, Sveučilišne Klinike za dijabetes, endokrinologiju i bolesti metabolizma Vuk Vrhovac (SKVV). Referentni centar za šećernu bolest Republike Hrvatske, krovna je institucija za unapređenje preventivnih, dijagnostičkih i terapijskih aktivnosti za osobe sa šećernom bolešću. Uz zdravstvenu zaštitu na tercijarnoj razini ona također unapređuje i koordinira rad zdravstvenih ustanova na regionalnoj i županijskoj razini.

Savez udruga osoba sa šećernom bolešću potiče i sudjeluje u okupljanju osoba sa šećernom bolešću u mjesnim udrugama diljem Hrvatske, kako bi kroz različite aktivnosti (predavanja, kongresi osoba sa šećernom bolešću, rad u malim skupinama, izdavanje časopisa, letaka, brošura i sl.) mogli upoznati probleme šećerne bolesti i naučiti kako ih savladati. Sudjelujući u prevenciji te edukaciji oboljelih, laičke udruge pomažu u postizanju boljeg nadzora šećerne bolesti i doprinose boljoj kvaliteti života osoba sa šećernom bolešću i njihovih obitelji. Aktivnost članova udruga - volontera sastoji se od okupljanja osoba sa šećernom bolešću, provođenja akcija prevencije i upozorenja javnosti na problem šećerne bolesti. Svoje aktivnosti provode u suradnji sa županijskim dijabetološkim centrima, lokalnim timovima primarne zdravstvene zaštite, radnim organizacijama, školama i drugim srodnim udrugama, humanitarnim organizacijama i sponzorima.

Hrvatsko farmaceutsko društvo kao nacionalna udruga farmaceuta, organizira u suradnji sa SKVV stručno usavršavanje ljekarnika sa svrhom razvijanja programa kojim će se obuhvatiti i definirati sudjelovanje ljekarnika u nacionalnom programu za zaštitu i prevenciju šećerne bolesti. Temeljne značajke ljekarničke skrbi u području šećerne bolesti jesu savjetovanje o zdravom načinu života, prepoznavanju rizičnih čimbenika u cilju ranog otkrivanja bolesti, savjetovanje o ispravnoj uporabi lijekova te sudjelovanje u praćenju tijeka liječenja sa ciljem poboljšanja ishoda terapije i pridonošenja kvalitetnijem životu oboljelih.

Slika 1. Hrvatski model

JUČER-DANAS-SUTRA

Iako već desetljećima prepoznat i priznat od svjetske medicinske zajednice Hrvatski model povremeno biva ugrožen organizacijskim, političkim i administrativnim previranjima hrvatskog zdravstvenog sustava. Vjerojatno dvije najvažnije prekretnice su i srpanjske reforme zdravstva 2002. i aktualna srpanjska reforma 2010. u okviru koje se provodi i udruživanje „zagrebačkih“ bolnica.

Ukidanje domova zdravlja imalo je dvostruke direktne implikacije na sustav organizacije dijabetološke skrbi odnosno Hrvatski model. Sustav specijalističko-konziljarne zaštite postaje sve opterećeniji, pa tako u odnosu na 2000. godinu kada je jedan specijalistički pregled obavljen na svakih 2,7 pregleda u djelatnosti opće/obiteljske medicine, u 2008. godini je jedan specijalistički pregled obavljen na svakih 1,8 pregleda u djelatnosti opće/obiteljske medicine.

Preopterećivanjem sekundarne i tercijarne razine zdravstvene zaštite osim neracionalnog trošenja izvora smanjuje se prostor predviđen za provođenje preventivnih i edukacijskih programa i rano otkrivanje, a sama zdravstvena zaštite postaje bolesniku manje pristupačna. Ranije savjetovališta za osobe sa šećernom bolešću ukinuta su čime je dispanzerski način rada i u području šećerne bolesti onemogućen iako je epidemija šećerne bolesti i dalje prisutna, štoviše ona svakim danom poprima sve veće razmjere. U razvijenim zemljama otvaraju se posebni centri za problem šećerne bolesti, pretilosti i dijabetičkih komplikacija kao npr. Oxford Diabetes Center, Joslin Clinic Boston Mass, International Diabetes Centre Minneapolis Mn, da bi se pripremili za odgovarajući preventivni i terapijski pristup povećanom broju osoba sa šećernom bolešću i pretilosti, koji poprima obilježja pandemije.

Kakav će točno utjecaj imati gubitak samostalnosti referentnog centra za šećernu bolest i koordinatora na nacionalnoj razini pokazati će vrijeme, no vjeru nam daju garancije ministra mr. Darka Milinovića, dr.med. da će osigurati uredan daljnji rad Nacionalnog programa Sveučilišne klinike Vuk Vrhovac i Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske, na čemu smo mu izuzetno zahvalni.

LITERATURA:

1. Metelko Z, Crkvenčić N, Gracin S, Car N. Croatian Model. Organization of health care of persons with diabetes in Croatia. *Diabetologia Croatica* 2003;32(1):29-35
2. Metelko Z, Babić Z, Car N, Pavlič-Renar I. The Croatian model of diabetes care and the St. Vincent Declaration. *Diabetes Nutrition & Metabolism* 2000;13(3):178-80.
3. Hrvatski zdravstveno-statistički ljetopis za 2008. godinu. Zagreb: Hrvatski zavod za javno zdravstvo; 2009.

KONTAKT :

Prof.dr.sc.Željko Metelko, dr.med.
Sveučilišna klinika Vuk Vrhovac
Dugi dol 4a, Zagreb
Telefon : 00385 1 2353815
e-mail : Zeljko.Metelko@idb.hr